

УДК 349.6:004.9(91)

КІРІН Р., доктор юридичних наук, доцент

**ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЄДИНОЇ
ДЕРЖАВНОЇ ЕЛЕКТРОННОЇ ГЕОІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ
КОРИСТУВАННЯ НАДРАМИ**
DOI...

***Анотація.** В статті розглядаються особливості правового забезпечення функціонування єдиної державної електронної геоінформаційної системи користування надрами.*

***Ключові слова:** правове забезпечення, державний реєстр, користування надрами, геологічна інформація, геоінформаційна система, геопросторові данні.*

***Summary:** The article examines the peculiarities of legal support for the functioning of the unified state electronic geographic information system for subsoil use.*

***Keywords:** legal support, state register, subsoil use, geological information, geographic information system, geospatial data.*

Постановка проблеми. У липні 2024 р. міне 30 років з дня введення в дію Кодексу України про надра (далі – КпН) [1; 2], завданням якого визначено регулювання гірничих відносин з метою: – забезпечення раціонального, комплексного використання надр для задоволення потреб у мінеральній сировині та інших потреб суспільного виробництва; – охорони надр; – гарантування при користуванні надрами безпеки людей, майна та навколишнього природного середовища (далі – НПС); – охорони прав і законних інтересів підприємств, установ, організацій та громадян.

Тож, важливість сфери користування надрами для економіки країни з розвиненою мінерально-сировинною базою важко переоцінити. Багатовекторність її впливу особливо актуалізується в умовах євроінтеграційного курсу України та необхідності повоєнного відновлення. Зокрема, наприкінці 2023 р. уряд затвердив шостий План дій із впровадження Ініціативи “Партнерство “Відкритий Уряд” у 2023 – 2025 рр. [3], який розроблявся разом із представниками інститутів громадянського суспільства, суб’єктів господарювання та спрямований на поліпшення умов для ведення бізнесу, підвищення рівня громадської участі, більш відкриту та підзвітну діяльність органів державної влади (далі – ОДВ) та органів місцевого самоврядування (далі – ОМС).

Відносно реформи надрокористування КпН було доповнено ст. 51, де передбачено функціонування єдиної державної електронної геоінформаційної системи користування надрами (далі – е-ГІС) – багатофункціональної інтегрованої інформаційно-комунікаційної системи (далі – ІКС), яка:

- забезпечує інформаційну підтримку та супроводження процесу надрокористування в Україні;

- становить сукупність взаємопов’язаних інформаційних систем, реєстрів та баз даних, програмно-інформаційних комплексів, програмно-технічних та технічних засобів е-комунікації, які забезпечують поєднання визначених інформаційних ресурсів (далі – ІР) у сфері надрокористування, обробку та захист інформації, внутрішню та зовнішню інформаційну взаємодію [4].

Попри те, що Постановою Кабінету Міністрів України (далі – КМУ) був затверджений Порядок ведення, функціонування та доступу до інформації е-ГІС [5], уряд

виділив інші сучасні проблеми користування надрами, які ускладнюють доступ до відповідної інформації громадян та їх об'єднань, суб'єктів господарювання, як то:

- а) відсутність в Україні он-лайн бібліотеки геологічної інформації (далі – ГІ);
- б) неврегульованість доступу до первинних геологічних даних.

Тобто питання про подальше врегулювання надрових геоінформаційних відносин мають залишатися в полі зору уряду. Крім того, поява нового інституту законодавства України про надра (далі – ЗпН), завданням якого має стати суттєве полегшення доступу громадян до геологічних ІР, трансформація системи надрокористування на більш зрозумілу і прозору, вимагає аналізу та оцінки наявного і перспективного правового забезпечення, що робить дослідження питань, пов'язаних із особливостями нормативно-правової бази у сфері е-ГІС, доволі актуальним науково-практичним завданням.

Результати аналізу наукових публікацій. Використання ГІС в геології та гірництві було й продовжує залишатися в полі зору достатньої кількості дослідників в галузі знань наук про Землю. Так, у колективній монографії визначені та сформульовані сутність геоінформації, геоінформаційних технологій (далі – ГІТ), понятійний апарат ГІС і їх функціональні можливості, представлені концептуальні основи ГІС, мета та принципи їх побудови, розглянуті сучасні технології обробки геопросторової інформації, моделі, що лежать у їх основі, сучасні напрями застосування ГІС і перспективи їх розвитку [6].

Інші науковці, розглядаючи еко-ГІТ захисту довкілля від підтериконових вод Нововолинського гірничопромислового району, зробили висновок, що для отримання найбільш повної та об'єктивної інформації про екологічний стан НПС доцільно застосовувати багатофункціональну екологічну ГІС-технологію, засновану на поєднанні достовірних даних екологічної, правової, медико-біологічної, санітарно-гігієнічної, техніко-економічної спрямованості та можливостей моделювання й оптимізації промислових об'єктів у сучасному ГІС-середовищі [7].

Одним із тверджень, який зробили О.О. Світличний, А.В. П'яткова та О.Б. Муркалов, стало те, що ГІТ є потужним інструментарієм для наукових досліджень, набагато розширюючи можливості дослідників інструментами картографування, класифікацій, аналізу рельєфу, районування, просторового моделювання, статистичного аналізу, оверлейного аналізу, інтерполяції тощо [8].

Варто відзначити, що дослідники з геологічних, географічних та гірничих спеціальностей практично не торкаються питань правового забезпечення функціонування ГІС. В свою чергу представники галузі права, ймовірно, в силу достатньо складного і специфічного предмету досліджень, здебільшого залишають поза увагою сферу інформаційно-правового забезпечення користування надрами, або ж вивчають її вкрай фрагментарно та поверхово. В той же час, окремі інші сфери, як то – НПС, землеустрій, водні ресурси, міське середовище, космос, туризм, освіта, безпека активно розглядаються й з правової точки зору. Так, В.В. Макаручук вказує, що в Стратегії інформаційної безпеки з усіх правоохоронних органів повноваження з її реалізації визначені тільки щодо діяльності Служби безпеки України, а також відзначає, що вплив безпілотних літальних апаратів і угруповань малих супутників на ринок геоінформаційних послуг в сфері безпеки і оборони з кожним роком стає дедалі більш помітним [9, с. 326].

Раніше, в природоохоронному аспекті, автор розглядав діяльність із запровадження та обслуговування функціонування державної системи моніторингу НПС, автоматизованих ГІС та приладів, у тому числі впровадження технологій дистанційного зондування Землі із застосуванням засобів автоматизації та ГІС [10, с. 63]. Таким чином, поява у сучасному ЗпН інституту, предметом регулювання якого є відносини у сфері функціонування е-ГІС користування надрами, обумовлює актуальність і новизну роботи.

Метою статті є визначення об'єктів та предметів інституту єдиної державної е-ГІС користування надрами та особливостей загально-правового регулювання реєстрових відносин у законодавстві України про надра.

Виклад основного матеріалу. Усі неодноразові спроби великої рекодифікації ЗпН залишилися на законопроектній стадії. Так, Планом діяльності Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України (далі – Міндовкілля) на 2021 р. було передбачено підготовку проекту нової редакції КпН [11]. В обґрунтуванні необхідності прийняття цього регуляторного акту було зазначено виконання Указу Президента України [12] з метою дерегуляції, перезавантаження сфери надрокористування, стимулювання збільшення обсягів власного видобутку корисних копалин, зменшення залежності України від імпорту енергоносіїв та залучення інвестицій у видобувну галузь.

Більше того, проект КпН потрапив до Плану законопроектної роботи Верховної Ради України на 2021 р. [13] і планувалося, що він набере чинності з 1 січня 2022 р., але цього не сталося. Експерти висловили про проект наступні думки [14]:

1) проект потребує кардинальних змін через необхідність врахування 26 суттєвих критичних зауважень (аналітичний центр DiXi Group);

2) в проекті ідентифіковано 9 потенційно корупціогенних факторів, які унеможливають його прийняття у запропонованій редакції (Національне агентство з питань запобігання корупції);

3) проект є хибним по суті та наповненню і спричинить катастрофічні наслідки для геологічної галузі, надрокористування, інтересів України як держави (експерти відділення наук про Землю НАН України);

4) проект ні за формою, ні за змістом не відповідає самому формату кодексу, адже в ньому фактично отримали розвиток лише технічні питання проведення аукціонів, описані з надмірною детальністю (науковці Інституту геології КНУ ім. Тараса Шевченка);

5) проект не враховує досвід провідних країн Європи та світу, в яких державі надається вирішальна регуляторна роль, а бізнес при цьому не відчуває тиску від численних архаїчних державних органів, що контролюють і затверджують питання бізнесу та комерціалізації об'єктів користування надрами.

Така позиція науковців та практиків змусила відкласти повноцінне оновлення КпН й зупинитися на реформуванні його окремих складових. Зокрема, наприкінці 2022 р. парламент прийняв Закон про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення ЗпН [4]. Його метою є створення прозорої, простої та зрозумілої системи надрокористування, зменшення надмірного державного впливу на галузь, підвищення конкуренції та легалізація відносин у сфері користування надрами. Закон передбачає наступні нововведення [15]: 1) скорочення втричі строків отримання спеціальних дозволів на користування надрами (далі – спецдозвіл); 2) запровадження наскрізних спецдозволів на розвідку і видобування; 3) встановлення можливості продажу спецдозволів їх власниками; 4) надання права власникам земельних ділянок до 25 гектарів отримати спецдозвіл без аукціону; 5) врегулювання дії спецдозволів протягом воєнного стану; 6) діджиталізація дозвільних процедур й ГІ; 7) запровадження права внесення змін до спецдозволів у разі виявлення нових корисних копалин на діючому родовищі; 8) скорочення і запровадження вичерпного переліку підстав для зупинки дії чи анулювання спецдозволів виключно на підставі рішення суду; 9) удосконалення механізмів вилучення земельних ділянок для надрокористування та встановлення на них сервітутів; 10) скасування дублюючих дозволів та погоджень, зокрема гірничого відводу, погодження ОМС надання в користування місцевих корисних копалин.

Прогнозується, що реалізація цього закону сприятиме зростанню інвестиційної привабливості галузі та надасть імпульс розвитку промислової переробки сировини на території України як обов'язкової складової проектів повоєнної відбудови України.

Малою реформою надрокористування було охоплено не лише законодавство про надра (КпН), а також гірниче (Гірничий закон України), земельне (Земельний кодекс України), нафтогазове (Закон України “Про нафту і газ”) та містобудівне законодавство (Закон України “Про регулювання містобудівної діяльності”). При цьому, КМУ було доручено: а) привести свої нормативно-правові акти (далі – НПА) у відповідність із цим законом; б) забезпечити створення е-ГІС; в) забезпечити введення в дію НПА, що впливають із цього закону, одночасно із набранням ним чинності; г) розробити та подати на розгляд парламенту законопроект про внесення змін до Кодексу адміністративного судочинства України щодо особливостей провадження у справах за зверненням Державної служби геології та надр України (далі – Держгеонадра), у тому числі особливостей касаційного розгляду справ.

Дійсно, створення е-ГІС спрямоване на забезпечення створення єдиного інформаційного простору у сфері користування надр шляхом об'єднання відповідних ІР та оптимізації процесів спільного використання технічного і програмного забезпечення (далі – ПЗ). Її основними завданнями є:

- облік ділянок надр, наданих у користування;
- створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорона, захист інформації у сфері користування надрами;
- забезпечення е-взаємодії між надрокористувачами, ОДВ та ОМС з метою виконання визначених законодавством завдань у сфері користування надрами, зокрема обробки інформації, що формується у процесі діяльності користувачів надр, у тому числі користувачів надр на умовах угод про розподіл продукції (далі – УРП);
- підвищення рівня прозорості та оперативності виконання завдань, пов'язаних з надрокористуванням, зменшення обсягу часових та фінансових витрат на виконання інформаційно-пошукових, розрахункових та аналітичних робіт, формування належної звітності з питань надрокористування.

Перед тим, як провести систематизацію ЗпН в сфері е-ГІС, слід звернути увагу на загально-правове регулювання реєстрових відносин. Зокрема, базовим законодавчим актом, який встановлює правові, організаційні і фінансові засади створення та функціонування публічних е-реєстрів з метою захисту прав та інтересів фізичних та юридичних осіб під час створення, зберігання, оброблення та використання інформації у публічних е-реєстрах, є Закон України “Про публічні електронні реєстри” [16].

В розвиток його на підзаконному рівні наразі врегульовані наступні групи відносин:

- 1) функціонування Реєстру публічних е-реєстрів [17];
- 2) порядок передачі, збереження, функціонування та доступу до державних ІР (публічних е-реєстрів) та їх резервних копій, розміщених на хмарних ресурсах та/або центрах обробки даних, що розташовані за межами України [18];
- 3) порядок укладення договорів володільцями інформації-власниками (держателями) державних ІР (публічних е-реєстрів) про технічне адміністрування відповідних реєстрів з іноземними компаніями, організаціями-постачальниками послуг з надання Хмарних ресурсів (надавачами Хмарних послуг), утвореними відповідно до законодавства інших держав, та/або їх зареєстрованими (акредитованими або легалізованими) відповідно до законодавства України філіями, представництвами та іншими відокремленими підрозділами з місцезнаходженням на території України [19];

4) перелік видів державних ІР та систем, щодо яких може здійснюватися резервне копіювання [20];

5) положення про інформаційну систему “Програмна платформа для розгортання та супроводження державних е-реєстрів” [21];

б) порядок використання ПЗ “Програмна платформа для розгортання та супроводження державних електронних реєстрів” [21];

7) порядок комплексної передачі е-копій е-відображень інформації, що міститься у документах, сформованих засобами Єдиного державного веб-порталу е-послуг, е-копій інших документів, сформованих засобами зазначеного веб-порталу, а також окремої інформації (відомостей, даних), що в них міститься [22].

Стосовно сфери користування надрами, по-перше, необхідно мати на увазі, що Планом дій із впровадження Ініціативи “Партнерство “Відкритий Уряд” у 2023 – 2025 рр. за цим напрямом передбачено: – розроблення технічного завдання е-ГІС; – створення е-ГІС; – внесення змін до НПА щодо форми спецдозволу та окремих складових е-ГІС.

По-друге, аналіз основних завдань е-ГІС дозволяє класифікувати їх наступним чином: а) реєстраційні; б) облікові; в) інформаційні; г) комунікаційні; д) виробничі; ж) звітні.

По-третє, чинний КпН (ст. 5-1) визначає три спеціальні державні реєстри (далі – ДР), як складові е-ГІС, а саме:

- 1) спеціальних дозволів на користування надрами (далі – СДКН);
- 2) нафтових та газових свердловин (далі – НГС);
- 3) артезіанських свердловин (далі – АС).

Адміністратором ДР СДКН, ДР НГС та ДР АС, а також технічним адміністратором складових е-ГІС є підприємство та/або підприємства, визначені Держгеонадрами, які належать до сфери його управління або щодо яких він здійснює повноваження з управління корпоративними правами держави (включаючи його дочірні підприємства). Крім того, Держгеонадра є держателем вказаних ДР, порядки ведення яких затверджуються КМУ [23].

Слід наголосити на тому, що ПЗ, створене для функціонування е-ГІС та її складових, є об’єктом права державної власності. Е-ГІС та її складові включають геопросторові дані, метадані та сервіси, оприлюднення, доступ до яких здійснюються у мережі Інтернет згідно із Законом України “Про національну інфраструктуру геопросторових даних” [24].

Загальним для всіх ДР у сфері користування надрами є те, що:

1) їх власником та власником виключних майнових прав на ПЗ є держава в особі Держгеонадр, що забезпечує захист інформації в ДР та контроль за нею відповідно до Закону України “Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах” [25];

2) доступ до відкритої інформації ДР надається засобами Державного геологічного веб-порталу, е-ГІС, Єдиної екологічної платформи “ЕкоСистема”, Єдиного державного веб-порталу е-послуг (у разі наявності технічної можливості) на безоплатній основі;

3) публічна інформація з ДР у формі відкритих даних підлягає оприлюдненню відповідно до Закону України “Про доступ до публічної інформації”, а також затверджених КМУ “Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних” та “Порядку функціонування національної інфраструктури геопросторових даних” з урахуванням обмежень, визначених законодавством у частині оприлюднення персональних даних.

Останній пункт викладений у положеннях про ДР [24 – 26] у різних редакціях, що навряд чи можна пояснити будь-якою особливістю відкритої інформації з певного ДР, а тому, скоріш за все, потребує уніфікації. Також слід відмітити й необхідність гармонізації НПА з Порядком ведення ДР СДКН.

Відмінними показниками ДР є звісно їх об'єкти. При цьому слід звернути увагу на той факт, що об'єкт визначений лише у ДР СДКН, який розглядається як інформація про СДКН та угоду про умови користування надрами з додатками до неї.

У ДР НГС та ДР АС такі поняття хоча і вживаються, але не розкриваються. Тож, виходячи із наведених понять про відповідні ДР, можна стверджувати, що: а) об'єктом ДР НГС є інформація про НГС; б) об'єктом ДР АС є відомості (дані та інформація) про АС.

Для подальшого розгляду складових правового забезпечення функціонування е-ГІС можна скористатися попереднім досвідом, де було визначено сучасну систему НПА, що забезпечують регулювання дозвільних відносин в сфері користування надрами, та обґрунтовано, що чинна дозвільна система у сфері користування надрами має кілька специфічних об'єктно-суб'єктних складів – загальний, особливий, окремий [27]. Результати виявлення основних НПА та окремих приписів, які регулюють е-ГІС відносини щодо відповідних складових е-ГІС, встановлених у ст. 5-1 КпН, наведені в Таблиці “Складові е-ГІС та її правового забезпечення”.

Таблиця

	<i>Складові е-ГІС</i>	<i>Правове забезпечення</i>
	Державний фонд надр України, у тому числі Державний фонд родовищ корисних копалин, резерв цього фонду, що створюється на основі: Державного кадастру родовищ і проявів корисних копалин; Державного балансу запасів корисних копалин з урахуванням відомостей, отриманих з Державного земельного кадастру	ст. 5, 42-44 КпН [2]; ст. 31 Закону України “Про Державний земельний кадастр”; Постанови КМУ [28 – 31].
	ДР СДКН	Постанова КМУ [24].
	ДР НГС	Постанова КМУ [25].
	ДР АС	Постанова КМУ [26].
	Державний водний кадастр (розділ “Підземні води”)	ст. 28 Водного кодексу України; Постанова КМУ [32].
	Державний геологічний веб-портал	ст. 5-1 КпН [2]; Постанова КМУ [5].
	Е-кабінет е-ГІС	Постанова КМУ [5].
	Е-кабінет надрокористувача	Постанови КМУ [5, 33]; наказ Міндовкілля [34].
	Форми звітності щодо обліку запасів корисних копалин, що подаються користувачами надр	наказ Міндовкілля [35].
0	Відомості про заяви на отримання, продовження строку дії, внесення змін до спецдозволів, подані до Держгеонадр, або до Ради Міністрів Автономної Республіки Крим (щодо корисних копалин місцевого значення на території Автономної Республіки Крим)	ст. 16-3 КпН [2]; Постанова КМУ [36].
1	Каталог відомостей про ГІ, що включає відомості про первинну (необроблену) та вторинну (оброблену) ГІ	Постанова КМУ [37]; наказ Міндовкілля [38].
2	Протоколи Державної комісії України по запасах корисних копалин щодо проведення державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин	Постанова КМУ [30, 39].
3	Інформація про державну реєстрацію геологорозвідувальних робіт	ст. 39 КпН [2]; наказ Міндовкілля [40].

4	Інформація про ділянки надр, запропоновані для отримання спецдозволів шляхом проведення аукціону (е-торгів)	ст. 16 КпН [2]; Постанова КМУ [41].
5	Інформація про ділянки надр, щодо яких оголошено конкурси на укладення УРП	Закон України “Про угоди про розподіл продукції”; Постанова КМУ [42].
6	Інформація про екзогенні геологічні процеси (зсуви, карсти, селі, підтоплення, абразія берегів)	ст. 20 Закону України “Про охорону навколишнього природного середовища”; наказ Міндовкілля [43].
7	Інформація щодо обмежень у використанні земельних ділянок для цілей надрокористування	ст. 18-1 КпН [2]; ст.ст. 66, 130-1, 134, 141, 149 Земельного кодексу України.
8	Інша інформація, передбачена КпН та іншими НПА	Податковий кодекс України, закони України “Про державну геологічну службу України”, “Про нафту і газ”, “Про видобування і переробку уранових руд”, “Про газ (метан) вугільних родовищ”, “Про виключну (морську) економічну зону України”, “Про курорти”, “Про оцінку впливу на довкілля”, “Про забезпечення прозорості у видобувних галузях”, “Про затвердження Загальнодержавної програми розвитку мінерально-сировинної бази України на період до 2030 року”, Гірничий закон України.

Висновки.

У підсумку проведеного дослідження досягнуто наступних узагальнень.

1. Виявлено, що в системі законодавства про надра формується інститут єдиної державної е-ГІС користування надрами у вигляді сукупності нормативних приписів, які регулюють певну групу суспільних відносин щодо: забезпечення та порядку функціонування е-ГІС та її складових; доступу до е-ГІС; складових е-ГІС; адміністрування та удержання е-ГІС; права власності на програмне забезпечення для е-ГІС та її складових; оприлюднення і доступ до даних е-ГІС у мережі Інтернет; фінансування е-ГІС.

2. Визначено систему інформаційних об'єктів у складі е-ГІС: державні фонди, кадастри, баланси та реєстри; державний веб-портал; е-кабінети; форми звітності щодо обліку; відомості про заяви; відомості про первинну (необроблену) та вторинну (оброблену) геологічну інформацію; інформація про державну реєстрацію; інформація для проведення аукціону (е-торгів); інформація для укладення угод про розподіл продукції; інформація про екзогенні геологічні процеси; інформація про обмеження у земельному законодавстві; інша інформація, передбачена законодавством.

3. Визначено систему надроресурсних об'єктів, щодо яких акумулюється інформація у е-ГІС: надра; ділянки надр; родовища корисних копалин; прояви корисних копалин; запаси корисних копалин; нафтові та газові свердловини; артезіанські свердловини; підземні води; корисні копалини місцевого значення; геологічна інформація; геологорозвідувальні роботи; земельні ділянки для цілей надрокористування; поверхня Землі, приповерхневі шари, верхня частина земної кори. Документарними об'єктами е-ГІС є спеціальні дозволи на користування надрами, угоди про умови користування надрами з додатками, протоколи щодо проведення державної експертизи та оцінки.

4. Встановлено особливості загально-правового регулювання реєстрових відносин, проведено огляд правового режиму чинних державних реєстрів у сфері користування надрами, запропоновано уніфікувати пункти положень про державні реєстри щодо оприлюднення публічної інформації у формі відкритих даних, запропоновано визначення термінів “об’єкт державного реєстру нафтових та газових свердловин” та “об’єкт державного реєстру артезіанських свердловин”.

Використана література

1. Про введення в дію Кодексу України про надра: Постанова Верховної Ради України від 27.07.94 р. № 133/94-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/133/94-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 22.04.2024).
2. Кодекс України про надра: Закон України від 27.07.94 р. № 132/94-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/132/94-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 22.04.2024).
3. Про затвердження плану дій із впровадження Ініціативи “Партнерство “Відкритий Уряд” у 2023 – 2025 роках: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.11.23 р. № 1049-р. *Офіційний вісник України*. 2023. № 105. Ст. 6279.
4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення законодавства у сфері користування надрами: Закон України від 01.12.22 р. № 2805-ІХ. *Офіційний вісник України*. 2023. № 2. Ст. 85.
5. Про затвердження Порядку ведення, функціонування та доступу до інформації єдиної державної електронної геоінформаційної системи користування надрами: Постанова Кабінету Міністрів України від 19.05.23 р. № 511. *Офіційний вісник України*. 2023. № 53. Ст. 2971.
6. Геоінформаційні системи в науках про Землю: монографія / В.І. Зацерковний, І.В. Тішаєв, І.В. Віршило, В.К. Демидов. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2016. 510 с.
7. Босак П.В., Попович В.В. Еко-геоінформаційна технологія захисту довкілля від підтериконових вод Нововолинського гірничопромислового району. *Екологічні науки*. 2020. № 4(31). С. 95-102. DOI <https://doi.org/10.32846/2306-9716/2020.eco.4-31.14>.
8. Світличний О.О., П’яткова А.В., Муркалов О.Б. Геоінформаційні технології в географії: освіта, наука та практична діяльність. *Вісник ОНУ. Сер.: Географічні та геологічні науки*. 2022. Т. 27. Вип. 2(41). С. 67-82. DOI: [https://doi.org/10.18524/2303-9914.2022.2\(41\).268701](https://doi.org/10.18524/2303-9914.2022.2(41).268701).
9. Макарчук В.В. Повноваження правоохоронних органів при реалізації політики щодо забезпечення інформаційної безпеки. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 8. С. 324-326. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-8/71>.
10. Кірін Р.С. Особливості юридичної відповідальності за порушення законодавства у сфері екологічної безпеки міста. *Економіка та право*. 2020, № 3. С. 52-65. DOI: <https://doi.org/10.15407/econlaw.2020.03.052>.
11. Про затвердження Плану діяльності Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України з підготовки проектів регуляторних актів на 2021 рік: наказ Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 15.12.20 р. № 366. URL: https://ips.liga.zakon.net/document/view/FN065451?an=1&ed=2021_12_28 (дата звернення: 22.04.2024)
12. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 2 грудня 2019 року “Про невідкладні заходи щодо забезпечення енергетичної безпеки”: Указ Президента України від 02.12.19 р. № 874/2019. *Офіційний вісник України*. 2019. № 96. Ст. 3164.
13. Про План законопроектної роботи Верховної Ради України на 2021 рік: Постанова Верховної Ради України від 02.02.21 р. № 1165-ІХ. *Голос України*. № 32. – (19.02.2021).
14. Анатолій Вдовиченко, В’ячеслав Шестопапов, Сергій Стовба, Ірина Соколова. Кодекс, що загрожує національній безпеці. (02.12.2021). URL: <https://zn.ua/ukr/economic-security/projekt-kodeksu-pro-nadra-jako-ho-krashche-ne-bulo-b.html> (дата звернення: 22.04.2024).
15. Реформа надрокористування: Рада ухвалила “малий Кодекс про надра” (08.12.2022). URL: https://biz.ligazakon.net/news/215913_reforma-nadrokoristuvannya-rada-ukhvalila-maliy-kodeks-pro-nadra (дата звернення: 22.04.2024).

16. Про публічні електронні реєстри: Закон України від 18.11.21 р. № 1907-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1907-20#Text> (дата звернення: 22.04.2024).

17. Про функціонування Реєстру публічних електронних реєстрів: Постанова Кабінету Міністрів України від 01.09.23 р. № 969. *Офіційний вісник України*. 2023. № 87. Ст. 5037.

18. Деякі питання забезпечення функціонування державних інформаційних ресурсів: Постанова Кабінету Міністрів України від 30.12.22 р. № 1500. *Офіційний вісник України*. 2023. № 15. Ст. 936.

19. Деякі питання створення та функціонування державних електронних платформ для ведення публічних електронних реєстрів: Постанова Кабінету Міністрів України від 18.04.23 р. № 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/356-2023-%D0%BF#Text> (дата звернення: 22.04.2024).

20. Деякі питання комплексної передачі електронних копій документів, окремої інформації (відомостей, даних), що в них міститься, засобами Єдиного державного веб-порталу електронних послуг: Постанова Кабінету Міністрів України від 13.04.24 р. № 423 (станом на 19.04.24 р. чинності не набрала). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/423-2024-%D0%BF#Text> (дата звернення: 22.04.2024).

21. Про затвердження Положення про Державну службу геології та надр України: Постанова Кабінету Міністрів України від 30.12.15 р. № 1174. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1174-2015-%D0%BF#Text> (дата звернення: 22.04.2024)

22. Про національну інфраструктуру геопросторових даних: Закон України від 13.04.20 р. № 554-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/554-20#Text> (дата звернення: 22.04.2024).

23. Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах: Закон України від 05.07.94 р. № 80/94-ВР (в редакції Закону України від 31.05.2005 р. № 2594-IV). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 22.04.2024).

24. Про затвердження Порядку ведення Державного реєстру спеціальних дозволів на користування надрами: Постанова Кабінету Міністрів України від 30.06.23 р. № 659. *Офіційний вісник України*. 2023. № 65. Т. Ст. 3703.

25. Про затвердження Порядку ведення Державного реєстру нафтових та газових свердловин: Постанова Кабінету Міністрів України від 21.07.23 р. № 750. *Офіційний вісник України*. 2023. № 72. Ст. 4127.

26. Про затвердження Порядку ведення Державного реєстру артезіанських свердловин: Постанова Кабінету Міністрів України від 09.06.23 р. № 706. *Офіційний вісник України*. 2023. № 68. Ст. 3928.

27. Кірін Р., Євстїгнєєв А., Виприцький А. (2022). Сучасна система законодавства з регулювання дозвільних відносин у сфері користування надрами: стан та проблеми. *Law. State. Technology*. 2022. № 2. С. 8-19. DOI: <https://doi.org/10.32782/LST/2022-2-2>.

28. Про Державний фонд родовищ корисних копалин України: Постанова Кабінету Міністрів України від 02.03.93 р. № 150. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/150-93-%D0%BF#Text> (дата звернення: 22.04.2024).

29. Про затвердження Порядку державного обліку родовищ, запасів і проявів корисних копалин: Постанова Кабінету Міністрів України від 31.01.95 р. № 75. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/75-95-%D0%BF#Text> (дата звернення: 22.04.2024).

30. Про затвердження Положення про порядок проведення державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин: Постанова Кабінету Міністрів України від 22.12.94 р. № 865 (в редакції Постанови Кабінету Міністрів України від 04.10.00 р. № 1512). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/865-94-%D0%BF#Text> (дата звернення: 22.04.2024).

31. Про затвердження Порядку інформаційної взаємодії між Державним земельним кадастром, іншими кадастрами та інформаційними системами: Постанова Кабінету Міністрів України від 03.06.13 р. № 483. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/483-2013-%D0%BF#Text> (дата звернення: 22.04.2024).

32. Про затвердження Порядку ведення державного водного кадастру: Постанова Кабінету Міністрів України від 08.04.96 р. № 413. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/413-96-%D0%BF#Text> (дата звернення: 22.04.2024).

33. Про Єдину екологічну платформу “ЕкоСистема”: Постанова Кабінету Міністрів України від 11.10.21 р. № 1065. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1065-2021-%D0%BF#n13> (дата звернення: 22.04.2024).

34. Про затвердження Положення про електронний кабінет надрокористувача: наказ Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 28.03.23 р. № 177. *Офіційний вісник України*. 2023. № 47. Ст. 2602.

35. Про затвердження форм звітності щодо обліку запасів корисних копалин та інструкцій з їх заповнення: наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 14.03.16 р. № 97. *Офіційний вісник України*. 2016. № 47. Ст. 1715.

36. Про затвердження форм спеціального дозволу на користування надрами, граничних економічно обґрунтованих строків виконання робіт на ділянці надр (з урахуванням геологічних особливостей), основних видів робіт та форм заяв у сфері геологічного вивчення та раціонального використання надр: Постанова Кабінету Міністрів України від 18.04.23 р. № 353. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/353-2023-%D0%BF#Text> (дата звернення: 22.04.2024).

37. Питання розпорядження геологічною інформацією: Постанова Кабінету Міністрів України від 07.11.18 р. № 939. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/939-2018-%D0%BF#n51> (дата звернення: 22.04.2024).

38. Про затвердження Положення про каталог відомостей про геологічну інформацію: наказ Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 04.09.20 р. № 119. *Офіційний вісник України*. 2020. № 89. Ст. 2899.

39. Про затвердження Положення про Державну комісію України по запасах корисних копалин: Постанова Кабінету Міністрів України від 10.11.00 р. № 1689. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1689-2000-%D0%BF#Text> (дата звернення: 22.04.2024).

40. Про затвердження Порядку державної реєстрації робіт і досліджень, пов'язаних із геологічним вивченням надр: наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 14.06.13 р. № 263. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1157-13#Text> (дата звернення: 22.04.2024).

41. Про затвердження Порядку проведення аукціону (електронних торгів) з продажу спеціального дозволу на користування надрами: Постанова Кабінету Міністрів України від 23.09.20 р. № 993. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 22.04.2024).

42. Про затвердження переліку ділянок надр (родовищ корисних копалин), які мають стратегічне значення для сталого розвитку економіки та обороноздатності держави, що надаватимуться у користування шляхом проведення конкурсів на укладення угод про розподіл продукції: Постанова Кабінету Міністрів України від 14.02.23 р. № 132. *Офіційний вісник України*. 2023. № 23. Ст. 1296.

43. Про затвердження Порядку взаємодії Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України з обласними, Київською і Севастопольською міськими державними адміністраціями з питань охорони навколишнього природного середовища: наказ Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 28.10.22 р. № 454. *Офіційний вісник України*. 2023. № 19. Ст. 1112.

44. Про затвердження переліку підземних споруд, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин, у тому числі споруд для підземного зберігання нафти, газу та інших речовин і матеріалів: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.05.23 р. № 533. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/533-2023-%D0%BF#Text> (дата звернення: 22.04.2024).

45. Про затвердження Порядку функціонування національної інфраструктури геопросторових даних: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.05.21 р. № 532. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/532-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 22.04.2024).